

Duidingsnota 'wet Alstom'
AAVR Parijs
13 november 2016

1. Draagwijdte en ontstaansgeschiedenis van de 'wet Alstom'

1.1. Op 14 mei 2014 nam de Franse regering 'le décret' (hierna genoemd 'decreet') "*relatif aux investissements étrangers soumis à autorisation préalable*" aan. Met dit decreet, dat onder impuls van de toenmalige en binnen de PS links georiënteerde minister van Economie, Arnaud Montebourg, tot stand kwam, breidde de Franse regering haar juridisch arsenaal aanzienlijk uit om wat zij in het decreet bestempelt als 'strategische ondernemingen' te beschermen tegen wat zij beschouwt als een te grote controle door buitenlandse investeerders. Het decreet geeft aan de Staat de machtiging om een *ex ante* controle uit te oefenen op voorgenomen acquisities door buitenlandse investeerders van bepaalde activiteiten van Franse ondernemingen die tot strategische sectoren behoren - en die eventueel te verbieden - onafhankelijk van de vraag of de onderneming die het onderwerp is van de voorgenomen acquisitie publiek dan wel privé is. De regeling van *ex ante* controle en goedkeuring mag enkel slaan op **activiteiten "die essentieel zijn om de belangen van het land te borgen op het gebied van de openbare orde, de openbare veiligheid en de nationale verdediging"**. Bovendien moeten die activiteiten worden gevoerd binnen een aantal opgelijste sectoren. Concreet **breidt dit decreet van 2014 het aantal sectoren waarin buitenlandse investeringen worden onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van de Franse overheid uit van elf** sectoren waar via het decreet dat op 30 december 2005 door de regering De Villepin werd aangenomen de regeling van voorafgaande goedkeuring al gold omdat ze als strategisch werden aangemerkt (wapens en munitie, 'dual use'-goederen, veiligheidsinformatica, cryptologie, kansspelen,...) **met vijf bijkomende branches** : (i) **energievoorziening** (elektriciteit, gas, CH en andere energetische bronnen), (ii) **watervoorziening**, (iii) **transportnetwerken en -diensten**, (iv) **elektronische communicatienetwerken - en diensten** en (v) **volksgezondheid**. Naast de uitbreiding met vijf 'strategische' sectoren, wordt de procedure van voorafgaande autorisatie transparanter en fijnmaziger en wordt met de **instemming onder voorwaarden** de dynamiek van de onderhandeling versterkt ten opzichte van het decreet van 2005. Dankzij de **grotere transparantie van het beslissingsproces** ('grille d'analyse') wordt de investeerder uitgenodigd om in een vroeg stadium naar de administratie te stappen met zijn dossier en om via onderhandeling tot een aanvaardbare oplossing te komen.

1.2. De regels inzake de voorafgaande instemming voor buitenlandse investeerders zijn zeer **vernuftig**. Er wordt gewerkt met verschillende combinaties van parameters, die op hun beurt opgedeeld zijn in subcategorieën. De definitie van 'buitenlandse investeerder' is gestoeld op twee criteria : (i) de geografische origine (EU of niet), wat maakt dat investeerders van buiten de EU in meer sectoren een voorafgaande goedkeuring moeten krijgen en in het geval van overnames van

binnen de EU gesteund moet worden op de principes van openbare veiligheid en nationale verdediging en (ii) de aard van de voorgenomen acquisitie. Wat dit laatste betreft, wordt onderscheid gemaakt tussen (i) het verwerven van de controle en (ii) het verwerven van het geheel of een gedeelte van een activiteitenbranche van een onderneming die zijn sociale zetel in Frankrijk heeft.

1.3. Vanaf de ontvangst van het definitieve dossier, heeft de administratie (Ministerie van Economische Zaken) twee maanden om haar standpunt kenbaar te maken, bij ontstentenis waarvan de instemming geacht wordt te zijn gegeven. Het ministerie kan de instemming afhankelijk maken van bepaalde verbintenissen van de investeerder, meestal op langere termijn, zoals het behoud van de werkgelegenheid en de know-how; het behoud van de integriteit, de veiligheid en continuïteit van de exploitatie van een vitale installatie, van de transportdiensten, enz., maar ook eventueel van het afstaan van bepaalde activiteiten. Er hangt de investeerders die de voorwaarden niet na zouden komen, zware boetes boven het hoofd (**stok**). Maar tegelijk, zoals hoger aangegeven, wordt de investeerder uitgenodigd om in een pre-stadium zijn plannen te ontvouwen en in dialoog te gaan met de administratie, waar raadgevers hem bij kunnen staan (**wortel**). ***De filosofie van de reglementering is dat de Franse administratie van in een vroeg stadium een bevoorrechte gesprekspartner is van de investeerder*** die plannen heeft om aandelen in het kapitaal van een tot de strategische sectoren behorende Franse onderneming te verwerven. Op die manier weet de investeerder ook in een vroeg stadium, van zodra hij zijn 'due diligence' start, met zekerheid of zijn voorgenomen investering onderworpen is aan de voorafgaande instemming of niet. Een investeerder wiens investeringsdossier werd geweigerd, kan trouwens de beslissing aanvechten bij de administratieve rechtbanken. De administratieve rechtspraak kan eventueel de beslissing van de minister annuleren, indien de rechter vindt dat de criteria om het decreet toe te passen niet vervuld zijn.

1.4. De regels zouden ook in overeenstemming zijn met internationale standaarden. Volgens Franse specialisten zouden in Europa alleen, behalve Frankrijk, **zes landen soortgelijke controlesystemen** voor buitenlandse investeerders hebben (UK, DE, ES, IT, PL en SE). Dit zou het ook moeilijker maken voor de Europese Commissie (EC) om zich te keren tegen het onderhavige decreet. Volgens mijn informatie heeft er rond het (ontwerp-)decreet een gestructureerde dialoog met de EC plaatsgevonden. Onduidelijk is - omwille van de vertrouwelijkheid - of die nog aan de gang is, c.q. het decreet de 'zegen' heeft gekregen van de EC, dan wel dat er een inbreukprocedure is gestart c.q. zal volgen. Maar gelet op het fiat van het vorige decreet (van 2005) én de 'correcte' toepassing in de praktijk – die geen verkapte vorm van protectionisme lijkt te zijn (cf. para's 5) - is dit weinig waarschijnlijk.

1.5. De Franse regeringen hebben reeds verschillende malen de reglementering betreffende bescherming van strategische ondernemingen tegenover buitenlandse investeringen aangepast. De eerste dateert van 2003, maar na een veroordeling door het Hof van Justitie wegens inbreuk op het vrij verkeer, kwam er een verbeterd decreet, nl. dat van 2005 (wat kennelijk wel de test

van 'Europa' doorstond) n.a.v. het overnamebod van Pepsico op Danone, alsook van de overname van Arcelor door Mittal Steel. In 2012 kwam er een verdere wijziging, waarbij het onderscheid tussen directe en indirecte investeringen wegviel en vervolgens kwam het decreet van 2014, waarvan sprake, tot stand n.a.v. van het overnamebod van GE op de energiebranche van Alstom. Door dit laatste is het plausibel dat het jongste decreet de 'wet-Alstom' wordt genoemd, ook al is dit in Frankrijk als zodanig niet gekend, dan wel eerder als **'le décret 'Valls-Montebourg'**.

2. Alstom – General Electric (GE)

2.1. De eerste 'case' waarvoor het op maat van die actualiteit gesneden decreet werd toegepast was inderdaad de voorgenomen **overname van de energiedivisie van het energie - en transportuitrustingsbedrijf Alstom door de Amerikaanse reus General Electric (GE)**. In 2013 zoekt de CEO van Alstom een nieuwe aandeelhouder om de kritische massa van de groep te vergroten. De andere (minderheids)aandeelhouder, Bouygues (29,3% van het kapitaal) was niet geïnteresseerd. De CEO vindt in GE een geïnteresseerde partner en start, met het akkoord van Bouygues, met de Amerikaanse reus onderhandelingen. GE aast op de energiedivisie van de groep. Het Franse ministerie van Economische Zaken, dat niet op de hoogte was en via een omweg wind krijgt van deze gesprekken, probeert de eventuele overnameplannen door GE te dwarsbomen door de piste van Siemens als overnemer te 'pushen'. De Duitse gigant stelde een ruiloperatie voor waarbij hij in ruil voor de acquisitie van de energieafdeling van Alstom, zijn activiteiten in de bouw van hogesnelheidstreinen zou stopzetten en volledig overdragen aan Alstom. Echter, de CEO van Alstom legde de piste van Siemens naast zich neer omdat hij meer toegevoegde waarde in een deal met GE zag, net zoals zijn partner Bouygues trouwens.

2.2. De toenmalige minister van Economie, Montebourg, gaf Alstom daarop te kennen dat hij kon leven met een deal met GE op voorwaarde dat de Franse overheid tot 20% in het kapitaal van Alstom zou kunnen stappen. Hij zette naar verluidt Bouygues onder druk om desnoods zijn vetorecht te gebruiken. Maar Alstom dreigde de Franse Staat schaakmat te zetten door een operatie uit te voeren waarbij ze tegelijk met de afstand van haar energiepoot zou herinvesteren in drie joint-ventures die de resterende energie-activa bevatten én een aankoop-optie voorzag die Alstom de mogelijkheid gaf om binnen de vijf jaar het saldo van haar activa in de energiesector af te staan aan GE. Als minderheidsaandeelhouder zou de Franse Staat zich hier niet kunnen voorleggen en het eindresultaat zou zijn dat ze niet alleen 2 miljard euro zou geïnvesteerd hebben, maar dat haar 20% alleen nog zouden zitten in de veel minder strategische afdeling Alstom Transport, terwijl al de energie-activa - inclusief in de nucleaire sector - in handen van de Amerikaanse speler zouden zijn gekomen. Dit zou een weinig doeltreffende en doelmatige operatie zijn geweest. Gelukkig werd dit ingezien bij het ministerie.

2.3. Het is in het licht van deze gebeurtenis dat Montebourg het decreet waarvan sprake inleidde. Op basis hiervan kon de Franse Staat eisen stellen aan GE, wat er toe leidde dat als voorwaarde voor de overname door GE van de energiedivisie van Alstom (goed voor 70% van het zakencijfer

van Alstom) enerzijds de kernenergiedivisie en de intellectuele eigendom Frans blijven en anderzijds GE zich ertoe verbond om netto 1000 banen te scheppen in Frankrijk binnen de drie jaar (in hoofdzaak in verband met energie en waarvan 200 in de nieuwe gespecialiseerde digitale activiteit). Deze voorwaarden vormden uiteindelijk de basis voor een akkoord dat eind oktober 2015 werd gesloten.

3. Decreet staat actief beleid voor het aantrekken buitenlandse investeringen niet in de weg

3.1. Het decreet en het hierdoor mogelijk gemaakte streng toezicht van de overheid op buitenlandse overnames van Franse '*fleurs industriels*' neemt niet weg dat de Franse overheid nog steeds een actief beleid voor het aantrekken van buitenlandse investeringen voert en met een **pragmatische politiek** als het ware wil bewijzen dat ze helemaal geen hetze wil ontkennen tegen buitenlandse en vooral niet EU-investeerders.

3.2. Overigens blijft Frankrijk volgens Business France **nog steeds aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders**. Weliswaar zagen we in 2015, met 962 fysieke investeringsbeslissingen, een lichte terugval (met 5%) ten opzichte van 2014, maar dit aantal blijft **een derde boven het gemiddelde van de investeringen in het laatste decennium**. Overigens waren die buitenlandse investeringen (60% uit Europa; 22% uit Noord-Amerika en 13% uit Azië) goed voor de creatie of (voor bijna de helft) het behoud van ruim 33.000 arbeidsplaatsen; hetzij een stijging met 27% ¹.

3.3. Een belangrijke kanttekening is wel dat van de 962 investeringen, het **merendeel nieuwe of uitbreidingsinvesteringen** betrof : 476 projecten nieuwe vestigingen, gepaard gaande met een werkgelegenheidscreatie van 8669 personen) en 394 projecten uitbreidingsinvesteringen (wat 11815 banen opleverde). Het **aantal acquisities vorig jaar liet evenwel een sterke daling (-10%) optekenen ten opzichte van 2014**, ook al ging dit gepaard met een veel hoger behoud van het aantal arbeidsplaatsen (13198) ten opzichte van het jaar tevoren (7134), wat te verklaren is door twee grote reddingsoperaties : de overname van Arc International door het Amerikaans investeringsfonds PHP (waardoor de jobs van 5000 werknemers kon worden gered) en de

¹ Frankrijk telde volgens Business France eind vorig 2015, 20.000 buitenlandse ondernemingen op zijn grondgebied, die samen goed waren voor 13% van de werkgelegenheid, 19% van de omzet van de Franse economie, 32% van de uitvoer en 28% van de uitgaven voor O&O. Op de eerste plaats komen de Amerikaanse ondernemingen (Intel, Cisco, Microsoft,...), die samen 440.000 directe en 2 miljoen indirecte banen opleveren. Daarna komen de Duitse en Italiaanse ondernemingen in de rangschikking. De Chinese ondernemingen winnen ruim twee plaatsen in de het klassement ten opzicht van 2014 en staan nu op de zevende plaats, goed voor 4,5% van de buitenlandse investeringen.

30% van de buitenlandse investeringen in Frankrijk in 2015 gebeurden in het domein van de industrie. Frankrijk is de eerste bestemming voor buitenlandse investeerders om fabrieken op te zetten en te ontwikkelen.

overname van France Loisir door de Luxemburgse maatschappij ITS, waardoor 2000 banen konden worden gered. Overigens was het aantal **CAC 40-ondernemingen waarin niet-residenten nog een meerderheidsbelang hebben**, einde 2015 met 39% van alle CAC 40-ondernemingen drastisch lager dan een jaar tevoren, toen het aandeel nog 50% bedroeg en was buiten de CAC 40 hun aandeel in Franse vennootschappen zelfs gedaald tot 28,9% (-3,6 punten).

4. Het Franse bedrijfsleven is de laatste twee jaar zelfs veel internationaler geworden

4.1. Echter, ook al kleurde het Franse bedrijfsleven en in het bijzonder de CAC-40 vorig jaar wat 'Franser', deze vaststelling verheelt niet dat ze over langere termijn **'buitenlandser'** is geworden. Immers, **in twee jaar tijd zijn vier Franse vennootschappen uit de CAC 40 onder buitenlandse vlag gekomen**. Einde mei dit jaar besloot het engineering -en bouwconcern gespecialiseerd in de sector van offshore-platformen en onderwaterinfrastructuur, **Technip** (met zetel in Parijs) om te fuseren met de Texaanse branchegenoot en wereldleider in onderwaterinfrastructuur, FMC Technologies (met zetel in Houston) om onder de nieuwe naam **TechnipFMC** een wereldreus te worden in het aanbieden van hoogtechnologische infrastructuur en diensten voor de petroleum- en gasindustrie én om hun nieuwe gemeenschappelijke zetel in **Londen** te vestigen. Hiermee kreeg op korte termijn een vierde kroonjuweel van de Franse industrie een buitenlandse vlag, nadat (i) de in hoofdzaak Franse telecommunicatiegroep (die zelf al het resultaat van de fusie tussen een Franse en Amerikaanse groep was) **Alcatel-Lucent** begin 2016 werd overgenomen door **Nokia Corporation**, waarbij deze laatste door een aandelenruil in het bezit kwam van 66,5% van de aandelen van haar concurrent ; (ii) zoals hoger gesteld, in oktober 2015 de energie-activiteiten van Alstom overgingen in de Amerikaanse GE-handen en (iii) de Franse wereldleider als cementproducent **Lafarge** in juli 2015 was opgeslorpt door de Zwitserse groep Holcim (officieel gefuseerd) om onder de nieuwe naam **LafargeHolcim** met maatschappelijke zetel in Zürich wereldleider te worden in bouwmaterialen en kant- en klare-bouwtoepassingen. *Alle vier deze operaties gebeurden na de inwerkingtreding van het decreet.*

4.2. De overname van **Alcatel-Lucent**, waarvan de activiteit - in tegenstelling tot de drie andere 'uitvlaggingen' - wel tot de toepassingssfeer van het decreet behoorde, heeft lang niet de (mediale) opschudding veroorzaakt als het geval Alstom-GE. En dit om de volgende redenen.

4.2.1. Weliswaar moest naast de Europese Commissie, het Franse ministerie van Economie, Industrie en Digitalisering de goedkeuring geven aan Nokia om de voorgenomen acquisitie-operatie te laten plaats vinden. Maar het **overname-klimaat was zeer vriendelijk** en er heerste niet de indruk dat de 'eis' om de tewerkstelling in Frankrijk gedurende minstens twee jaar vanaf de inwerkingtreding van de fusie op peil te houden, moest worden afgedwongen. Dit bleek sterk uit de verklaringen na een overigens hartelijke ontmoeting tussen de CEO van Nokia en de Franse minister van Economie, Macron, waarbij de heer Rajeev Suri de verbintenissen van de Finse telecomreus op het vlak van de toekomstige activiteiten en werkgelegenheid in Frankrijk in de verf zette en er zelfs bij zei dat "Frankrijk een piloot-rol zal vervullen inzake de O&O-

activiteiten van de gehele groep". De Nokia-baas voegde er nog aan toe dat er in Frankrijk een investeringsfonds van 100 miljoen euro zal worden gecreëerd ten bate van de digitale innovatie. Bovendien was de overname van de Frans-Amerikaanse groep niet gericht op het opslorpen van een noodlijdende concurrent, ook al had de Frans-Amerikaanse groep sinds haar oprichting in 2006 nog maar één jaar winst gemaakt.

4.2.2. Het was ook zo dat beide reuzen niet echt regelrechte concurrenten van elkaar waren, omdat Alcatel-Lucent sterk stond in Noord-Amerika, waar Nokia - die dan weer marktleider in de mobilofonie in Europa is - slechts een bescheiden rol speelde en vica versa. Hierdoor was het risico van verdringing en verliezen ook op het vlak van tewerkstelling bij Alcatel-Lucent klein en kon men door de **geografische complementariteit** zelfs hopen op een aanzienlijke Pareto-winst.

4.2.3. Minister Macron liet zich overigens ontvallen dat Alcatel in zijn ogen “toch al geen Franse onderneming (meer) was daar zijn leidinggevende teams niet meer Frans waren”. Deze laatste redenering als basis om geen moeite te hebben met het ‘opgeven’ van deze ‘fleuron’ werd trouwens gecontesteerd door o.m. professor Cohen. (cf. para 4.5.)

4.3. Het is trouwens opvallend dat daar waar **tot vóór twee jaar** de acquisities door Franse groepen van buitenlandse ondernemingen (uitgaande directe investeringen) in totale waarde die van Franse activa die buitenlandse groepen kochten (inkomende directe investeringen) ver overtroffen, **het verschil tussen de uitgaande en inkomende directe investeringen de laatste twee jaar aanzienlijk is verkleind**. Tussen 2009 en 2015 bedroegen de overnames door Franse groepen van buitenlandse activa ca. 142 miljard euro, terwijl de buitenlandse overnames in diezelfde periode slechts 95 miljard euro totaliseerden. Maar terwijl in 2014 en 2015 Franse groepen voor 55 miljard euro aan activa buiten de grenzen verwierven, kochten buitenlandse ondernemers in diezelfde periode toch ook al 43 miljard euro aan Franse activa (becijfering dd. mei 2016 door het financiële gegevenskantoor Daelogic², in opdracht van de zakenkrant Les Echos).

4.4. Het grote verschil tussen uitgaande en inkomende directe investeringen tot vóór twee jaar was niet toevallig. Volgens de directeur van het Onderzoek bij het Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), hoogleraar aan de Sciences Po in Parijs en de ENA gespecialiseerd in industrieel beleid, Elie Cohen³, was dat een uiting van het **Franse beleid** om de vaandeldragers van de Franse industrie actief te steunen in hun succesvolle ‘veroveringstocht’ in het buitenland, zelfs in de VS en Japan (voorbeelden : overname van Square D door Schneider Electric, overname van Genzyme door Sanofi en het instappen van Renault in het kapitaal van

² Cabinet Daelogic werd trouwens in november 2014 zelf overgenomen door het Amerikaanse investeringsfonds Carlyle

³ Auteur en mede-auteur van diverse boeken, o.m. ‘Le décrochage industriel’ (mei 2015) en publicist van diverse artikelen op Telos-EU.

Nissan) én omgekeerd om buitenlandse investeerders buiten te houden. De verkoop door de nucleaire logistieke gigant Areva (waarin de Franse Staat een aandeel heeft van om en bij de 30%) van haar filiaal Areva T&D in 2010 aan enerzijds Alstom en anderzijds Schneider Electric eerder dan aan Siemens, mag hier ook van getuigen, aldus Cohen.

4.5. De eerste echte overname van een 'fleuron' van de Franse industrie, nl. Péciney door de Canadese aluminiumproducent Alcan in 2003 (die later Rio Tinto - Alcan werd) veroorzaakte dan ook haast een trauma, aldus professor Cohen, zoals drie jaar later de overname van Arcelor door Mittal nazinderde. Het was het bewijs dat het krampachtig, protectionistische beleid niet meer werkte. En eigenlijk ondervindt de Franse overheid vandaag nog de weerslag van haar interventionistisch industrieel beleid dat lang leidend was, zegt professor Cohen. "Het probleem is namelijk dat vanaf het ogenblik dat de Staat het systeem van '*national champions*' (gebaseerd o.m. op bevoorrechte overheidsopdrachten), heeft opgegeven" - en dat is vrij abrupt gebeurd, mede onder druk van Europese en internationale regels - "er niets in de plaats is gekomen om de colbertistische strategie van Parijs verder te zetten op Europees niveau". "Bovendien geraken de grote groepen die nog hun zetel en beslissingscentra in Frankrijk hebben, steeds meer uitgedaagd omdat zij hun activiteiten hebben verspreid elders in de wereld." **"Wat blijft er nog over van Franse groepen"**, vraagt de topman van het CNRS zich retorisch af, verwijzend naar de groep Schneider die zelfs een deel van zijn beslissingscentrum naar China heeft verhuisd; de groep Total die zijn financiële directie in Londen heeft en Technip, waarvan hoger sprake. Hierdoor wordt de situatie hoe langer hoe fragieler en treedt delocalisatie steeds gemakkelijker op, aldus Cohen. Het verdwijnen van grote namen uit de Franse industrie zou geen probleem stellen, mocht ze gespaard gaan met een vernieuwing van de CAC 40 met nieuwkomers op het vlak van digitalisering of biotech. Maar omdat er niet voldoende sparen is gericht op investeringen in dat soort bedrijven, is dat niet het geval en dat is verontrustend, voegt de directeur van het Franse publieke onderzoeksinstituut er ten slotte aan toe.

5. Decreet biedt bescherming maar is geen verkapte vorm van protectionisme, zelfs niet tegen de Chinezen – pragmatisch overheidsbeleid

5.1. Ongeacht of er nog een oorzakelijk verband is, kan men stellen dat sinds er veel meer Franse industriële groepen in buitenlandse handen zijn komen of minstens zijn uitgevlagd, de Franse overheid een **veel minder verkrampt beleid** voert. Het decreet van 2014 is duidelijk **strikt gericht op de bescherming van strategische sectoren, maar is geen verkapte vorm van protectionisme**, zoals trouwens de onlangs afgetreden minister van Economie, Emmanuel Macron, die dit beleid als geen ander incarneert, stelde. Het is ook een teken dat de Franse overheid buitenlandse investeringen niet wil afschrikken. Wel integendeel, volgens de eerder geciteerde professor Cohen is het doorgeschoten in de andere richting. Het bewijs hiervan is dat ***sinds de overname van de energiepoot van Astom door GE, er al meerdere grote buitenlandse acquisities zijn gebeurd zonder dat de overheid zich daar voor heeft gelegd of geforceerde voorwaarden stelde om het groenlicht te geven, zelfs als de voorgenomen acquisitie een***

onderneming of activiteitentak betrof die strikt genomen binnen de gevoelige sectoren vallen die op de lijst staan van het decreet staan. Een eerste voorbeeld hiervan is de **overname van Alcatel-Lucent door telecommunicatiereus Nokia** begin dit jaar (cf. para 4.2.). Een ander voorbeeld van een opvallend vlot fiat van de centrale overheid, nochtans in de 'grijze' zone en omstreden, is de **overname van de luchthaven van Toulouse-Blagnac door een consortium van een aantal Chinese investeerders** (Shandong Hi-Speed Group en het Fonds FPAM) onder de naam 'Symbiose', via een Franse rechtspersoon Casil Europe en waarvan de CEO de baas is van een Chinese luchtvaartmaatschappij die de belangrijkste afnemer is van Airbus.

5.2. In april 2015, in het kader van de privatisering van de luchthaven, kochten de Chinese investeerders voor een bedrag van 308 miljoen euro **49,99% van de aandelen** over van de Franse Staat. Deze laatste behield nog 10,01%, terwijl de regio en het departement, samen met de CCI ('Chambre de Commerce et d'Industrie'), 40% in handen hielden. In maart dit jaar wilden de Chinezen een stukje van hun investering terugzien en vroegen ze de uitkering van een uitzonderlijk dividend (uit de financiële reserve) tot beloop van 15 miljoen euro, nadat ze in juni 2015 al de integrale uitkering van de winst hadden geëist. In het begin waren de lokale aandeelhouders gechoqueerd, omdat ze de financiële reserve als de vrucht van de historische aandeelhouders zagen. Finaal gingen ze akkoord op voorwaarde dat de lokale besturen de CCI hun blokkeringsminderheid konden behouden over alle strategische beslissingen (uitgebreid bovendien tot beslissingen over nachtvluchten, het gebruik van de luchthaventerreinen door Airbus en de toegangswegen, wat moest worden opgenomen in de statuten voor het geval de Staat zijn resterende aandelen (10,01%) zou verkopen aan de Chinezen). Bovendien gebeurt de uitkering van de uitzonderlijke dividenden pas op het ogenblik van de start van uitbreidingswerkzaamheden aan de luchthaven, die tegen 2018 de capaciteit moet opvoeren van 8,5 naar 12 miljoen passagiers per jaar (en waarvoor juist het Chinese kapitaal nodig is).

5.3. Opvallend is dat de Franse Staat ten overstaan van deze buitenlandse overname van wat zou kunnen worden bestempeld als een strategische transportinfrastructuur, met name in het hart van de Franse luchtvaartindustrie, een **zeer pragmatische houding** aannam; sterker nog, hier met gemak en zonder zelf voorwaarden te stellen het grootste deel van haar eigen aandelen door het Chinese consortium liet overkopen en duidelijk de financiële en commerciële voordelen liet primeren op de eventuele nadelen. In de omgeving – ook tijdens de strategische luchtvaartindustrie van Toulouse – werd hierop met verbazing gereageerd. Men vond het vooral vreemd dat de Franse Staat wel in het kapitaal van de PSA-autogroep is gestapt om een tegengewicht te vormen tegen de participatie van de Chinees DongFeng⁴. Volgens de verantwoordelijke van M&A 'corporate finance' in Frankrijk van de Société Générale, de heer

⁴ In maart 2014 injecteerde de Franse Staat 800 miljoen euro in het kader van een kapitaalsverhoging van de groep, om zo een even groot aandeel te verwerven als de Chinese aandeelhouder, nl. ieder 14%. Weliswaar peinst de Franse regering (volgens verklaringen in mei dit jaar van toenmalig minister Macron) erover om haar aandeel af te bouwen, profiterend ook van de enorme meerwaarde sinds haar instap.

Preschez, voert de Franse Staat voortaan een **‘gede-complexeerd’ en veel minder doctrinair beleid** ten aanzien van de Chinese investeringen. De evolutie is vooral opmerkelijk op het vlak van de infrastructuur daar de jobs in deze sector niet delocaliseerbaar zijn en de Staat zijn activa op een andere manier kan controleren, aldus Preschez. Finaal blijft het Chinese consortium minderheidsaandeelhouder en is het (bijgevolg) weinig waarschijnlijk dat de Chinezen aan de haal gaan met de roltrappen en de krantenkiosken, voegde hij er ironisch aan toe.

5.4. Dat de Franse overheid vrij onbevangen en zeker niet a priori restrictief omgaat met Chinese investeringen in Frankrijk en tegelijk dat Frankrijk zeer in trek is geworden van de Chinese investeerders, mag ook blijken uit de cijfers: in 2015 bereikte de waarde van het Chinese kapitaal in de Hexagoon een recordniveau met 3,6 miljard euro⁵. Hiermee bekleedde Frankrijk voor China de tweede plaats in Europa na het VK en is China voor onze zuiderburen de **zevende belangrijkste investeerder** geworden, op het niveau van Spanje en al voorbij Nederland. Ook al is de stock van Chinese investeringen in Frankrijk nog matig ten opzichte van de Amerikaanse, Duitse of Italiaanse investeringen, ze **neemt heel snel toe**. Vooral de instap van Dongfeng in het kapitaal van de autogigant en ‘national champion’ PSA is volgens de economisch raadgever van her Elysée een kantelmoment geweest, in die zin dat het de Chinezen vertrouwen schonk dat Frankrijk er voor open stond. De sectoren waar Chinese groepen in investeren, zowel via nieuwe directe investeringen als via acquisities, participaties als partnerschappen zijn ook **zeer divers**, zoals hierna blijkt :

5.4.1. Het betreft ten eerste **nieuwe investeringen** in diverse sectoren als de telecommunicatie (bvb. Huawei, ZTE), computerhardware (bvb. Lenovo), huishoudtoestellen (bvb. Haier), banken (bvb. ICBC, China Exim Bank) en zelfs een gigantisch economisch platform EuroSity in Châteauroux. Recentelijk zijn daar enkele nieuwe spectaculaire vestigingen bijgekomen of staan ze op tafel, zoals de opening onlangs (september 2016) van een gigantische nieuwe fabriek in Carheux (West-Bretagne) voor de productie van melkpoeder door **Synutra**, de derde grootste onderneming in China op het gebied van kindervoeding en de investering door de Chinese lampengigant **Inesa** (die eerder Sylvana had overgenomen) ter waarde van 100 miljoen euro (zijnde de dusver belangrijkste Chinese industriële investering in Frankrijk) om in een godvergeten gat aan het TGV-station Meuse op een site van 60.000 m² een gloednieuw design-complex bestaande uit het productiegebouw en een lichttoren van 60 m hoog met 18 etages, bevattende een show-room en het O&O-centrum, op te richten als Europees centrum (voorziene opening herfst van 2017).

5.4.2. Ten tweede gaat het om **acquisities**, zoals de overname in 2006 van **dierenvoedingsproducent Adisséo** en de overname in 2007 van **siliconenspecialist**

⁵ Over de periode 2000-2014 bekleedde Frankrijk met een totaal van 8 miljard euro al de derde plaats op het gebied van de Chinese investeringen in Europa.

Rhodia Silicones door **ChemChina** (dochter van Bluestar); de overname in 2011 van schoenenfabrikant Robert Clergerie door **Li&Fung**; de overnames van diverse luxe hotels in de hoofdstad door Hongkongse ketens zoals de **Louvre Hotels Group**, de tweede grootste hotelketen in Europa, die in februari 2015 werd overgenomen door **Jin Jiang International** voor een bedrag van 1,5 miljard euro.

Wellicht de meest spraakmakende en tegelijk gevoelige acquisitie was de bijna volledige overname door de groep **Fosun** begin 2015 van alle aandelen van de **Club Méditerranée**, dé Franse vakantiegroep bij uitstek. Het Chinese conglomeraat had 1,1 miljard dollar veil om de controle te verwerven over de Club Med.

Nog maar recentelijk, in oktober dit jaar, werd de Chinese groep **Shandong Ruyi** meerderheidsaandeelhouder in de Franse kleding- en schoengroep **SMCP** (Sandro, Maje en Claudie Pierlot).

Een heel bijzonder geval was de aankoop in 2015 en 2016 van liefst **1700 ha landbouwgrond in de Indre** door **twee Chinese investeringsmaatschappijen uit Hong-Kong (HongYang en Beijing Reward International Trad)** en enkele particulieren. Meer nog dan de vorige overnames riep deze overigens discrete operatie veel vragen op en veroorzaakte ze onrust in landbouwerskringen, plattelandsomgevingen en meer algemeen bij velen die al sceptisch stonden tegenover de toenemende greep van China op het Franse bedrijfsleven en bij uitbreiding van het Franse (plattelands)leven. Men stelde zich vragen bij de reële motieven van deze Chinese investeerders : is het een speculatieve vastgoedoperatie, zoals men investeert in goud en erts, rekenend op stijgende landbouwprijzen of zit er meer achter? Beangstigend in de ogen van velen is ook dat er kennelijk wettelijk niet kan tegen opgetreden worden.

Dit laatste komt omdat de Chinese investeerders op handige wijze **de wet omzeilden**. Zij kochten nl. niet rechtstreeks de landbouwgronden of de bestaande exploitaties op, zoals sommigen al veel vroeger wijngaarden opkochten in de Bordeaux. In dat laatste geval moet men nl. de toelating krijgen van een **Safer** (société d'aménagement foncier), een orgaan dat toegevoegd is aan het ministerie van Landbouw en als opdracht heeft om het 'familiaal landbouwmodel' te beschermen, die een inzagerecht krijgt en voorwaarden kan opleggen, maar ook kan begeleiden en fiscale voordelen geven. Deze Safers beschikken ook over een voorkeurecht. In dit geval hebben de investeerders niet de **drie 'sociétés civiles agricoles' (SCA)** volledig opgekocht, maar de *quasi*-totaliteit van de aandelen. Eén van deze SCA was zelfs nog maar in 2015 opgericht door een (Franse) landbouwer, die als stroman optrad om de operatie mogelijk te maken. Hierdoor **verwierven zij de controle, maar worden ze officieel geen nieuwe exploitant**, waardoor de Safer zich er niet kon voorleggen. Ook al is nog niets bekend over de intenties van de nieuwe eigenaars met de exploitatie, hekelde de Safer in een communiqué wat hier gebeurd is (en kennelijk

op steeds meer plaatsen in Europa). Volgens haar wordt de Franse landbouw, die is gebaseerd op het familiale boerenbedrijf en staat voor diversiteit en kwaliteit zwaar bedreigd en staat er bij uitbreiding voor de burger-consument veel op het spel als dat soort van grootschalige grondverwerving met motieven die niets meer van doen hebben met duurzame landbouw in interactie met de omgeving, maar alles met rendement en export, niet kan worden beteugeld.

5.4.3. Ten derde betreft het **participaties**, zoals het belang van het consortium **Symbiose** in de **luchthaven van Toulouse** in 2015; de instap van **Donfeng** in het kapitaal van de **PSA-groep** in 2014 (cf. para 5.3.) en de deelname van het Chinese soevereine investeringsfonds **CIC** in de tak **exploratie-productie van de groep GDF Suez (nu Engie)** in december 2011 voor **30%** van de aandelen.

Ook al hebben ze minder deining veroorzaakt dan de investering van Qatar in de topvoetbalclub PSG, de recente Chinese investeringen in **Franse voetbalclubs** tonen aan dat de Chinezen eveneens appetijt gekregen hebben in het (Franse) voetbal, in navolging van de massieve interesse in het *calcio*, getuige de zware investeringen in Italiaanse topclubs. Zo hebben op korte tijd **Olympique de Lyon (OL)**, **OGC Nice**, **FC Sochaux** en recentelijk **Auxerre** Chinese aandeelhouders gekregen, soms in minderheid (OL, IDG Capital Partners, 20%), maar veelal als meerderheidsaandeelhouder, zoals OGC Nice (groep van Chinese en een Amerikaanse investeerders, 80%), Auxerre (ORG Packaging, 90%) en FC Sochaux (Ledus, 100%, overgekocht van PSA).

Het zijn – in vergelijking met de Italiaanse clubs – weliswaar nog niet de clubs van de eerste rij, maar tegelijk zijn het nog ‘**koopjes**’ en denken de Chinese investeerders volgens commentatoren hiermee en door het daarrond ontwikkelen van voetbalacademies, waarbinnen jong Chinees voetbaltalent *know-how* kan opdoen en kan ontbolsteren, verder te bouwen aan hun doel, nl. om ook **van China op termijn een sterke voetbalnatie te maken, met alle uitstraling en economisch manna die hiermee gepaard gaan**. Deze strategie is kost-efficiënter dan het zomaar aantrekken van Europese sterspelers naar China. De komst van de Chinese investeerders werd echter met **argusogen** onthaald door de plaatselijke supportersclubs, die vreesden de speelbal te worden van zakelijke motieven, waarbij de sportieve ziel dreigt verloren te gaan en bij een terugtrekking of faillissement (zoals ondertussen ei zo na met het het moederhuis van Ledus is gebeurd) zelfs het voortbestaan van de club in het gedrang komt. Maar uiteindelijk moesten zij en hun clubs, die zoals de meeste clubs geen financiële weelde hebben en vaak een enorme schuld torsen, plooiën voor de reddende ‘engelen’ Voetbalkenners verwachten trouwens dat de investeringsgolf in het Franse voetbal nog maar begonnen is en dat ook topclubs zullen volgen, ook al is de overnamepoging van Olympique de Marseille (OM) (voorlopig) mislukt.

5.4.4. Ten vierde zijn de Chinezen hun economische belangen in Frankrijk gaan versterken via **partnerschappen** met Franse ondernemingen. Nadat de vakantiegroep **Pierre et Vacances** in december 2014 al een *operationeel* partnerschap had gesloten met de Chinese immobiliëngroep **Beijing Capital Land (BCL)** met als doel in China en Frankrijk toeristische sites te ontwikkelen geïnspireerd op het concept van Center Parcs, dat tot de Franse groep behoort, sloot de Europese n°1 op het vlak van vakantieresidenties, in november 2015 een **strategisch partnerschap** met de Chinese groep **HNA Tourism** met als doel in China de ontwikkeling van het concept van vakantieresidenties en in het bijzonder van de Center Parcs vakantiedorpen, te versnellen, met name in de metropoolsteden Shanghai, Peking, Chengdu et Fuzhou en om skistations naar het model van Avoriaz te bouwen in Peking met het perspectief van de Olympische Winterspelen van 2022. Daartoe gingen de Franse en de Chinese groepen een joint venture opzetten, die voor 60% in handen is van HNA Tourism en voor 40% van Pierre et Vacances-Center Parcs. Bovendien nam de Chinese groep, die zich engageerde om 1 miljard euro te investeren in de eerste vijf projecten, door inschrijving op een kapitaalsverhoging, een belang van 10% in het kapitaal van de holding van Pierre et Vacances. Verder heeft de groep **AccorHotels** in november 2014 een akkoord gesloten met **China Lodging Group**.

Het is ook **HNA** die onlangs partner werd van de ‘**Open de France**’, waardoor het **grootste golftornooi in continentaal Europa** zijn prijzenpot kon optrekken van 3 naar 7 miljoen dollar en zodoende zijn status op de wereldkalender aanzienlijk verhogen, o.m. met het oog op de organisatie van de Ryder Cup in 2018. Die prominente plaats is naar verluidt tegelijk wat de interesse van de Chinese groep heeft gewekt. Het conglomeraat HNA, gebouwd rond de vliegtuigmaatschappij, dat al voor ca. 137 miljoen dollar een tiental golfparcours in de buurt van Seattle in de VS heeft gekocht, heeft een partnerschapscontract van 3 jaar getekend.

6. De drijfveren van de Chinese investeringen : reden tot bezorgdheid?

6.1. Of die voluntaristische en pragmatische houding van de Franse overheid ten overstaan van Chinese investeringen gerechtvaardigd is, daarover is er nog lang geen consensus. De enen vinden van wel onder het motto : “Of de kat wit of zwart is, als ze maar muizen vangt” (ontleend aan de beroemde Chinese leider Dengh). Hun mening wordt ondersteund door de gedachte, die in het boek “*Investissements chinois – Mythes et réalités*” van de hand van Camille-Yhieh Chen⁶ overheerst, nl. dat de Chinese investeringen **niet het resultaat zijn van een doelbewuste en gecoördineerde strategie van Peking**, maar eerder de re-oriëntatie zijn van een gedeelte van de Chinese groei naar de plaatsen van consumptie en de wens van China om niet alleen “het atelier

⁶ Edition Pacifica, februari 2014

van de wereld” te zijn. Een en ander wordt volgens het advocatenkantoor Lazard (die al een aantal Chinese investeringen in Frankrijk heeft begeleid) versterkt door het optreden van de Chinese Staat tegen de oligopolen, die aldus op zoek gaan naar groeicentra buiten China. Volgens de auteur is er achter de investeringsijver van Chinese ondernemingen niets meer te zoeken dan de klassieke investeringsmotieven, die hoewel ze beslist ambitieus zijn, niet kunnen verdacht worden van imperialistische motieven, “**tenminste voor het ogenblik**”.

6.2. Maar in het algemeen heerst bij velen de bezorgdheid dat de Chinese investeringen als doel of minstens als gevolg hebben dat hun eigenaren zich **meester maken van de technologieën en andere rijkdommen, dat ze lokale tewerkstelling zullen doen verdwijnen en zelfs op termijn het productieapparaat zullen delocaliseren**. Uiteraard spelen de culturele verschillen en de onbekendheid met de Chinese markt mee in het koesteren van wantrouwen, net zozeer als dat de Chinese investeringen zich tegen - zoals niet boven – de marktprijzen voltrekt.

Het uitsmijtertje in de bewering van Camille-Yhieh Chen (para 6.1.), is natuurlijk niet zonder belang; zoals ze eveneens toegeeft dat een **toenemende economische dominantie** er ten grondslag van ligt. Sommige economen, zoals professor Nguyen⁷, vrezen immers dat die economische dominantie de Chinese groepen een **machtspositie** bezorgt waardoor zij zoveel lekkers kunnen voorspiegelen dat de Fransen, die een gigantische markt zien opengaan, niet teveel vragen (kunnen) stellen bij het aanbod om onder Chinese vlag te komen. Daarbij wordt het voorbeeld gegeven van de bestellingen van Airbusvliegtuigen als de wortel die de luchthaven van Toulouse werd voorgehouden. De vraag is echter hoe lang en reëel die ‘*contrepartie*’ is, als bijvoorbeeld de Chinezen zelf straks hun vliegtuigen gaan bouwen.

Maar professor Nguyen geeft ook andere voorbeelden van **disruptie van de lokale economie**.

6.2.1. Als bijvoorbeeld het beheer van een autoweg aan een Franse operator in buitenlandse (Chinese) handen, wordt gegeven, dan is het minder evident dat het ‘péage’-geld dat de gebruiker spendeert, terugvloeit onder de vorm van dienstverlening, stelt hij. Het overgenomen Franse bedrijf zal immers al (flink) groeien dankzij zijn bevoorrechte toegang tot de Chinese markt.

6.2.2. Ook kunnen buitenlandse overnames effecten hebben op de **gehele waardeketen**. De nieuwe eigenaars zullen logischerwijze hun toeleveranciers willen behouden om efficiëntiewinsten te behalen. De kans is dan groot dat ze toeleveranciers zullen nemen die ze beter kennen of met wie ze al sterkere economische banden hebben. Op grotere schaal kan het bijgevolg zomaar zijn dat Europese ondernemingen (in de toelevering) hun marktaandeel zullen zien slinken, temeer daar hun Chinese concurrenten even goede producten of diensten kunnen leveren.

⁷ Neoma Business School

6.2.3. Tenslotte vreest Nguyen ook voor een nadelig **indirect (spiraal)effect**. Sommige acquisities zijn immers bedoeld om het technologische gat van de Chinese ondernemingen met Europa en Amerika te dichten. Dat is volgens hem bijvoorbeeld het geval met de overname deze zomer door de Chinese gigant in o.m. airco **Midea** van het Duitse **Kuka**, een wereldspeler op het gebied van industriële robotica die grote automobielenmerken als Audi, BMW en Daimler-Benz tot zijn klanten mag rekenen. Men mag bij dit soort overnames immers verwachten dat Kuka binnen afzienbare tijd Duitse kwaliteit tegen Chinese kosten zal kunnen produceren. Dit zou wel eens best lastig kunnen worden voor Franse concurrenten, die hier niet kunnen tegen opboksen en op hun beurt bijna verplicht worden om ook in de armen van een Chinese overnemer te vallen.

6.3. Vooral als de Franse economie slabakt en bedrijven in ademnood komen, kunnen de Chinezen nog meer de voorwaarden naar hun hand zetten. Daarbij wordt verwezen naar de overnames door de Chinezen van publieke infrastructuur in schuldlanden als Griekenland en Portugal, die dusdanig op hun knieën zaten dat ze geen andere keuze hadden om de haven van Piraeus te verkopen of de controle over de belangrijkste elektriciteitsproducent af te staan.

6.4. Anderen, zoals de redactie van *Les Echos*, zien in de enorme toename van Chinese investeringen geen graten; wel integendeel. Ze wijzen er op dat de omvang van de Chinese investeringen in Frankrijk en zelfs buiten China *tout court* **nog zeer beperkt** is en dat het vooral de media-aandacht is die het uitvergroot⁸. Buiten Huawei en Lenovo, die in 2015 al 60%, resp. 70% van hun omzet buiten China realiseerden, heeft de meerderheid van de Chinese ondernemingen het belangrijkste deel van zijn activiteiten nog in China en is er nog geen sprake van een echte internationaliseringsstrategie die er op gericht is om in het buitenland marktaandeel in te pikken of om de lokale spelers te beconcurreren.

Ze wijzen er verder op dat de Chinese markt nog steeds aan een hoog tempo groeit en dat er nog heel wat opportuniteiten zijn voor Chinese ondernemingen op hun thuismarkt. Bovendien hechten de Chinese consumenten veel waarde aan producten “Made in Europe” of “Made in USA” als labels van kwaliteit en differentiatie. Omgekeerd kennen veel Chinese ondernemingen moeilijkheden om te slagen buiten China, omdat ze ervaring missen en spijs hun capaciteit om snel te leren, stoten op wettelijke of reglementaire regels inzake bvb. milieu- en sociale normen, op de behoeften en gewoontes van de lokale consumenten of in de knoop geraken met het beheer van hun workforce.

6.5. M.i. deels in tegenspraak met het voorgaande, analyseert de hoofdredacteur van *Les Echos* de motieven van de Chinese investeringen als volgt :

⁸ Volgens Business France stelden Chinese ondernemingen in 2015 nog maar 45.000 mensen tewerk in Frankrijk en vertegenwoordigde China nog maar 2% van de buitenlandse overnames van Franse ondernemingen, zowel in waarde als in aantal; dit terwijl de VS op zijn eentje goed was voor een kwart van de aankopen. De ecart tussen China en de VS uitte zich ook nog in het aantal investeringsprojecten vorig jaar : 44 versus 176.

6.5.1. Ten eerste is China in een **fase van gematigde groei** getreden volgens een duurzamer model (“*New Normal*”) dat bestaat uit een **transfer van de economische prioriteiten van de productie naar de consumptie en de diensten**. Investeren in ontwikkelde landen buiten China wordt een nieuwe bron van het aanboren van kansen om bij te dragen aan de Chinese ontwikkeling, verwijzend naar de Chinese overheidsstrategie “One Belt One Road” (die o.m. gericht is op het vermenigvuldigen van de handelsrelaties met Europa en de rest van Azië).

6.5.2. Ten tweede draagt de **devaluatie van de yuan** – die volgens de Citygroup tegen eind 2017, 7% kan bereiken – bij aan de toekomstige kost van de internationale transacties voor Chinese ondernemingen. Hierdoor haasten de Chinese ondernemingen zich om nu de stap te zetten, wat de enorme investeringsgolf het voorbije jaar kan verklaren.

6.5.3. Ten derde kunnen de ondernemingen die investeren in het buitenland indirect hun **positie op de Chinese markt verbeteren**, door gebruik te maken van de hulpbronnen en de troeven die ze er hebben verworven, of het nu gaat om technologie, een merk of een specifieke ervaring met het beheer van projecten.

6.6. De stelling dat het hun in de eerste plaats te doen is om de **Chinese markt**, illustreert de hoofdredacteur met de strategieën van Fosun (het privé-conglomeraat dat in Canada Cirque du Soleil en in Frankrijk Club Med opkocht), Shandong Ruyi (overnemer van modeketen SMCP), Dongfeng (de groep die in het kapitaal van PSA is getreden) en ChemChina. Volgens hem volgt **Fosun** sinds 2010 een strategie waarbij ze de **Chinese macht wil koppelen aan de mondiale hulpbronnen**. Ze wil investeren in bekende internationale merken die moeilijkheden kennen op hun thuismarkt, maar een groot groeipotentieel in China kunnen ontwikkelen. De Chinese groep wil daarbij het imago van die merken bevorderen teneinde hun lokale ontwikkeling te stimuleren, terwijl de oorspronkelijke spirit en managementstijl wordt bewaard. Dat is volgens de krant ook de drijfveer van Shandong Ruyi bij de overname van de Franse modeketen SMCP. **Dongfeng** zoekt volgens Les Echos samenwerking met PSA – voor wie de Chinese markt het eerste afzetgebied is geworden – op het vlak van technologie en de ontwikkeling van zijn zaken in Azië. En in dezelfde zin van slimme verdere groei op de Chinese markt door het benutten van de technologie en kennis van Europa, zocht de Chinese reus **ChemChina** met de overname begin dit jaar van de Zwitserse wereldspeler op het gebied van biogewassenproductie Syngenta het rendement van zijn landbouwareaal in China – waarvan de oppervlakte verkleint door de verstedelijking – te verhogen, terwijl de Chinese groep wereldwijd de n°1 werd op het gebied van pesticiden en agrochemie.

6.7. Ook al gaan steeds meer Chinese ondernemingen de internationale toer op, dit betekent nog niet dat ze een directe bedreiging vormen voor buitenlandse ondernemingen; integendeel zelfs, vindt de redacteur van de krant. Zoals de westerse ondernemingen de voorbije 40 jaar massaal in China hebben geïnvesteerd en daarbij hebben geparticipeerd aan de Chinese ontwikkeling, zijn

het nu de Chinese ondernemingen die investeren in het buitenland en bijdragen aan de groei van andere economieën, besluit hij. Hij herinnert er trouwens aan dat het internationale wantrouwen tegenover Chinese investeerders vergelijkbaar is met het wantrouwen dat er in de jaren 80 bestond ten aanzien van de massale Japanse investeringen. Welnu, zegt hij, geleidelijk aan zijn we met zijn allen die investeringen niet meer als bedreiging, maar als opportuniteit gaan beschouwen.

6.8. Kijken we naar de resultaten tot nog toe van de Chinese investeringen die de voorbije jaren zijn gebeurd, dan stelt men vast dat heel wat Franse bedrijven die werden overgenomen door Chinese investeerders of er een kapitaalsinjectie van kregen, sindsdien hun **zakencijfer** aanzienlijk hebben kunnen opdrijven. Dat is beslist het geval voor de specialist in dierenvoeding Adisseo en de siliconenspecialist Rhodia Silicones, die beiden werden overgenomen door ChemChina in 2006/2007, alsook voor PSA, die een boost heeft gekregen na de instap van Dongfeng in het kapitaal. Ook de uitbreiding van de investeringen in de agrovoedingssector, zoals door kindervoedingsgigant Synutra, wijst op een economisch succesverhaal. Er zijn ook voorbeelden van mislukking, maar die zijn volgens specialisten in de minderheid.

7. Conclusie toepassing van Alstom-decreet

Men kan besluiten dat sinds de overname van de energiepoot van Astom door GE, er al meerdere grote buitenlandse acquisities zijn gebeurd zonder dat de overheid zich daar voor heeft gelegd of geforceerde voorwaarden stelde om het groenlicht te geven, zelfs als de voorgenenomen acquisitie een onderneming of activiteitentak betrof die strikt genomen binnen de gevoelige sectoren vallen die op de lijst staan van het decreet staan.

Heeft het decreet ‘Alstom’ in de praktijk niet zoveel relevantie gehad, omgekeerd blijkt het decreet nauwelijks of geen afschrikking te hebben gehad op de buitenlandse investeringen, getuige de enorme toename in 2015, vooral van Chinese origine.

Men kan (immers) stellen dat de Franse overheid ten overstaan van buitenlandse investeringen, ook van Chinese origine, een **voluntaristisch, pragmatisch, ad hoc beleid** voert, waarbij telkens de afweging wordt gemaakt tussen het strategische risico en de commerciële en financiële belangen. De Staat wil de laatste twee jaar in geen geval de buitenlandse directe investeringen ontmoedigen; a contrario, ze wil ze stimuleren.

De aanvankelijke weerstand tegen de **instap van de Chinezen in PSA** in per slot van rekening een niet als strategisch aangemerkte sector, nl. de automobielbranche, versus de lankmoedige houding ten overstaan van de **instap van een Chinees consortium in de luchthaven van Toulouse**, wat (al) in de toepassingssfeer viel van het decreet Alstom – bovendien in het hart van de Franse luchtvaartindustrie en (bijgevolg) omstreden – geeft te kennen dat het de Franse regering in se minder te doen is om het vrijwaren van de openbare orde en de openbare

veiligheid, zoals het decreet beoogt, dan wel dat zij in de eerste plaats handelt vanuit **commerciële en sociaal-economische motieven**, zeker als het gaat om haar ‘*national champions*’: vergroten van de marktaandelen wereldwijd en in Frankrijk, het behouden of uitbreiden van O&O in Frankrijk en vooral de bescherming en de uitbreiding van de werkgelegenheid in Frankrijk. Dit hoeft niet alleen direct verbonden te zijn met het voorliggende dossier, maar kan ook slaan op de verwachting van toekomstige bestellingen of investeringen.

Dat wordt ook geïllustreerd door de case van **Alcatel-Lucent en Nokia**, alsmede door die van **Alstom-GE**, waar de focus lag op waarborgen inzake werkgelegenheid om het groenlicht te geven. Welke investeerder daartoe de beste waarborgen kan bieden, is daarbij van ondergeschikt belang, met dien verstande dat er uit de verschillende cases toch wel een **positieve bias ten aanzien van Europese en Chinese ondernemingen en een negatieve ten overstaan van Amerikaanse bedrijven** bestaat. De veel strengere en eisende rol van de overheid ten overstaan van GE en de aanvankelijke pogingen om Alstom te laten overnemen door Siemens mogen hiervan getuigen.

Scepsis ten overstaan van Chinese investeerders, zoals aanvankelijk bestond en nog doorleeft bij sommige economen en sowieso bij veel direct betrokkenen, lijkt zeker na het succesverhaal van PSA weggeëbd op het niveau van de Franse regering, al kan de rol van de internationaal gerichte Emmanuel Macron, die tot voor kort minister van Economie was in opvolging van de veel ‘linkser’ Arnaud Montebourg, hier ook een rol spelen.

De kritischer bias ten opzichte van de VS versus China kan natuurlijk ook te maken hebben met de nog steeds veel grotere massa aan investeringsprojecten van Amerikaanse herkomst dan wel van Chinese origine en het feit dat de sterke toename van Chinese investeringen in overigens een zeer breed spectrum van sectoren en in alle vormen, nog een zeer recent fenomeen is, waarvan de onmiddellijke economische effecten zonder meer positief blijken te zijn en de eventuele (gevreemde) negatieve effecten pas later kunnen optreden.

8. Extra bescherming via de wet Florange

Naast het decreet 'Alstom', dat tot nu toe in de praktijk maar **in geringe mate relevantie** bleek te hebben op de voorliggende investeringsdossiers, kan de Franse Staat natuurlijk ook zelf een **participatie** nemen om strategische industriële belangen te vrijwaren (zoals in het geval van PSA), ook al is dit begrensd door budgettaire mogelijkheden en is dit functie van commerciële en economische inzichten en vooruitzichten.

Het effect van dit laatste wordt versterkt door de **wet Florange**. Deze wet, die werd uitgevaardigd op 29 maart 2014, bevat twee delen. Het eerste deel slaat op de verplichting van elke onderneming die een vestiging met meer dan 1000 werknemers wil sluiten en wil overgaan tot collectief ontslag, om vooraf een overnemer te zoeken. Het tweede deel heeft als doel het

aandeelhouderschap op lange termijn te consolideren via de veralgemening van het **dubbel stemrecht** voor nominatieve aandeelhouders die hun titels meer dan twee jaar in het bezit hebben. Weliswaar is dit, voor zover mij bekend, nog niet gebruikt bij het ‘neutraliseren’ van een buitenlandse investering, wel om de belangen van de Franse Staat binnen bepaalde Franse ondernemingen te versterken en zwaarder te wegen op de besluitvorming, het is een extra hendel. Die mogelijkheid van het creëren van een dubbel stemrecht (en tegelijk een deel van zijn aandelen af te stoten zonder dat dit ten koste van haar zeggenschap hoeft te gaan) heeft trouwens veel stof doen opwaaien binnen de ondernemingen waarin de Staat participeert, zoals Renault, Engie, Orange, EFF, alsook bij (vooral Angelsaksische) institutionele investeerders omdat het de verhoudingen tussen de bestaande aandeelhouders en hun economisch engagement bedreigt.

(FDH) Parijs, 13 november 2016